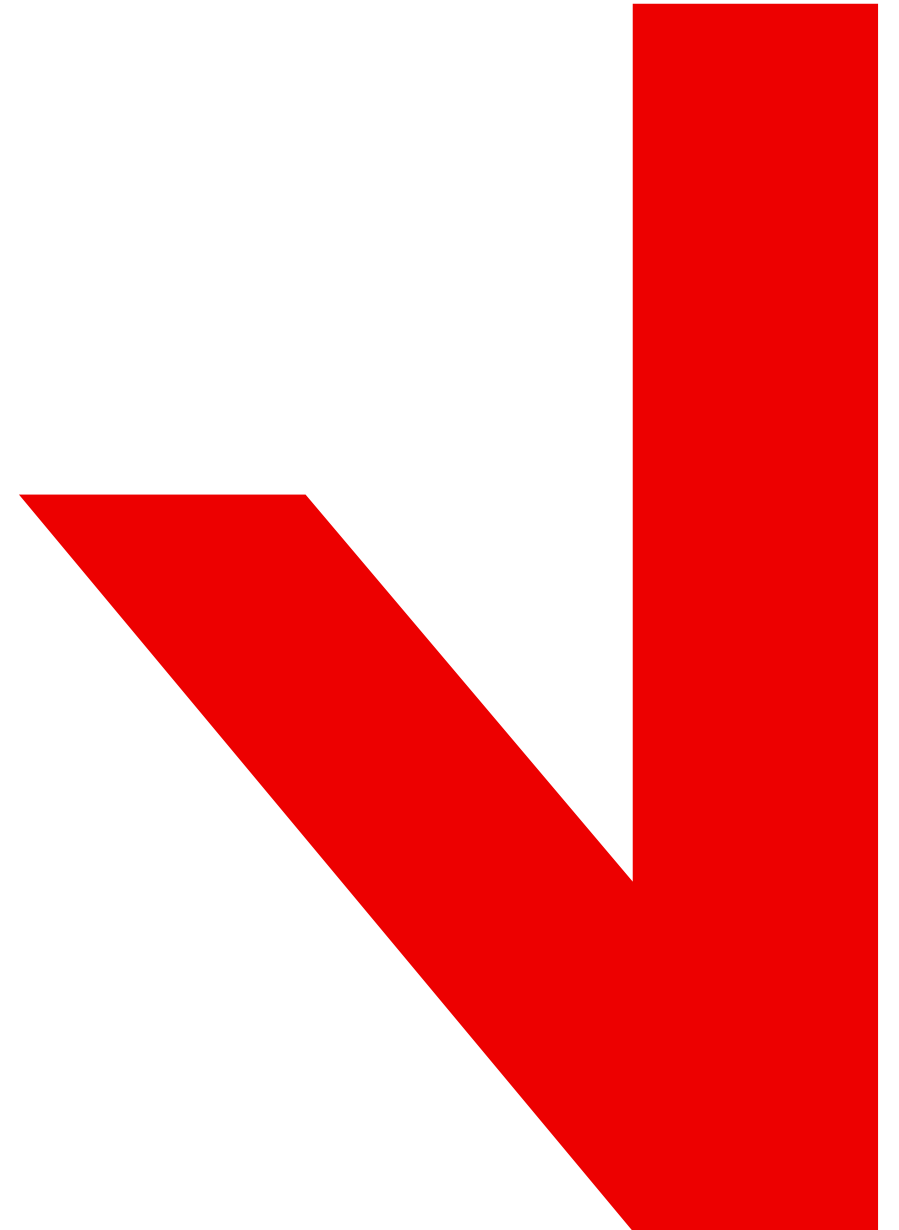

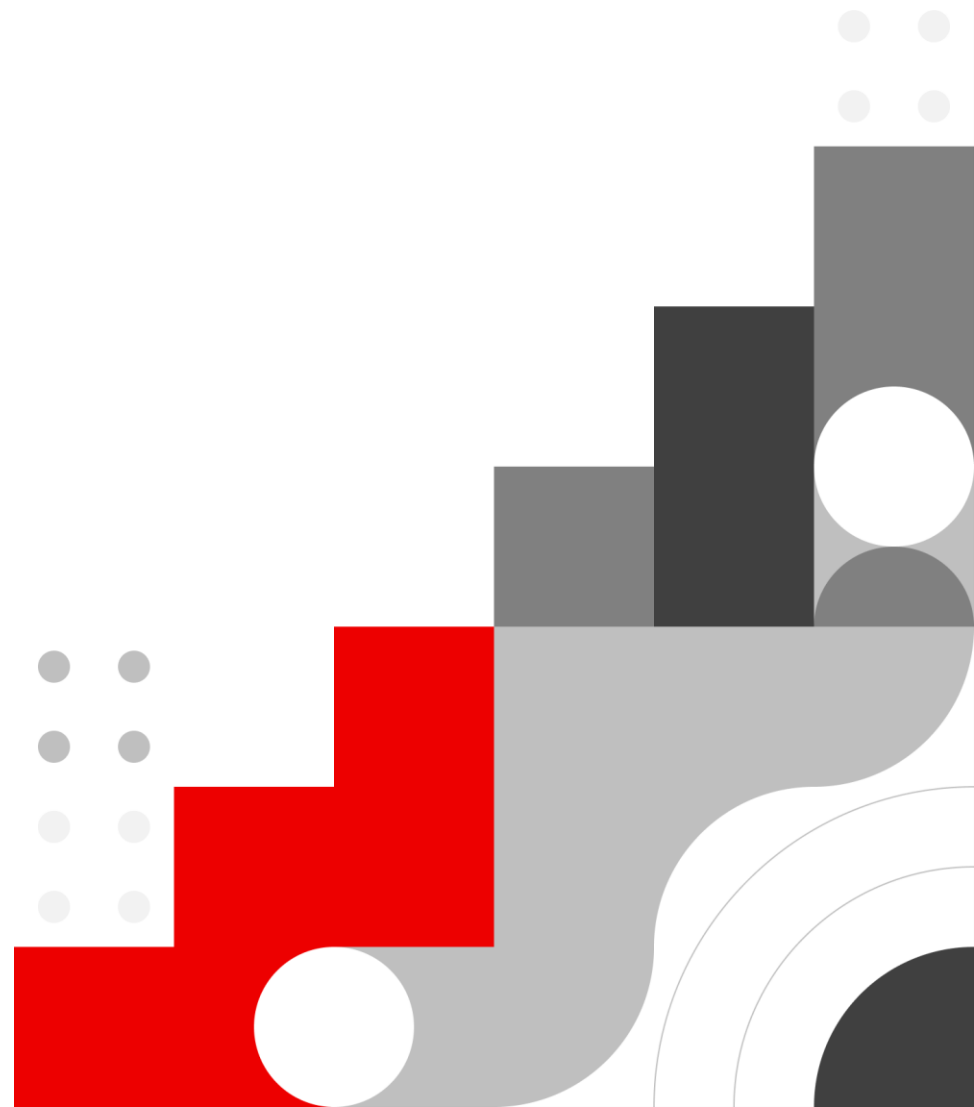
Finansiering av påbygg/omgjøring av eksisterende driftsbygning/nybygg

23.01.2024

Tom-Arild Fredriksen
Finansieringsrådgiver – Innlandet
Tom-arild.fredriksen@innovasjon norge.no

Kort om Innovasjon Norge

Innovasjon Norge er eid av

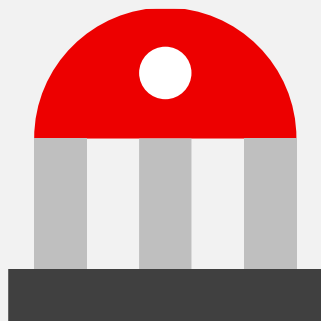
51 %

Nærings- og
fiskeridepartementet

49 %

Fylkeskommunene

Oppdrag fra syv departementer og alle fylkeskommuner

Departementer

Nærings- og
fiskeridepartementet

Landbruks- og
matdepartementet

Utenriksdepartementet

Kultur- og
likestillingsdepartementet

Forsvarsdepartementet

Samferdselsdepartementet

Kunnskapsdepartementet

Fylkeskommuner

AGDER
fylkeskommune

Vestland
fylkeskommune

Innlandet
fylkeskommune

Rogaland
fylkeskommune

Trøndelag
fylkeskommune

Nordland
FYLKESKOMMUNE

Oslo

Vestfold og Telemark
FYLKESKOMMUNE

Møre og Romsdal
fylkeskommune

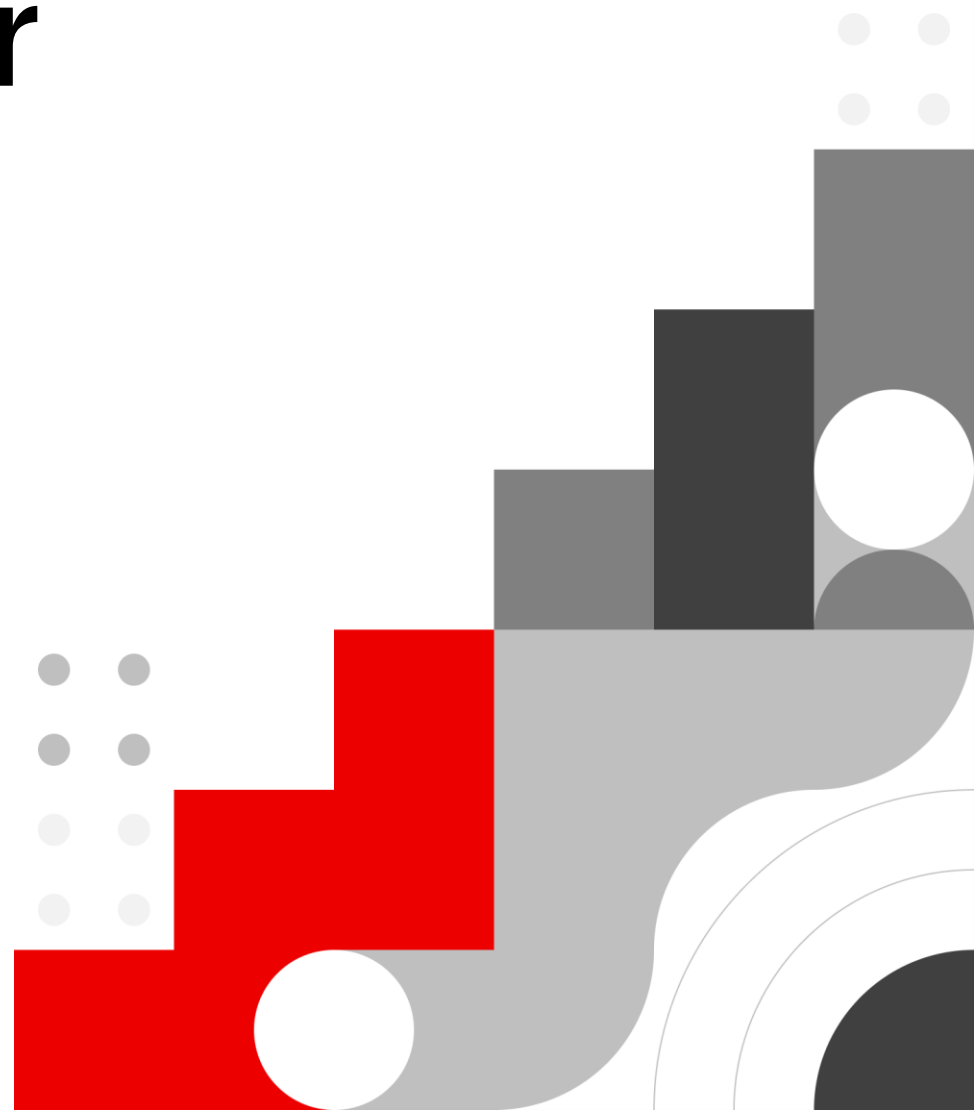

Troms og Finnmark fylkeskommune
Romssa ja Finnmárkku fylkkagielda
Tromssan ja Finmarkun fylkinkomuuni

VIKEN
FYLKESKOMMUNE

Landbruksvirkemidler

Hvem jobber med landbrukssaker i IN Innlandet?

Tom-Arild Fredriksen
Finansieringsrådgiver

TLF: +4790829088
EPOST: tom-arild.fredriksen@innovasjon Norge.no

**Trad. landbruk
Storfe. Bioenergi.**

Mari Pandum
Finansieringsrådgiver

TLF: +4795858557
EPOST: mari.pandum@innovasjon Norge.no

Tilleggsnæring

Magnus Nordrum Brøste
Rådgiver

TLF: +4795120199
EPOST: magnus.nordrum.brøste@innovasjon Norge.no

**Trad. landbruk
Grønt. Agritech.**

Stine Evensen Sørbye
Finansieringsrådgiver

TLF: +4791686381
EPOST: stine.evensen.sorbye@innovasjon Norge.no

**Tilleggsnæring
/ trad. landbruk**

Kristin Siksje
Finansieringsrådgiver

TLF: +4741693847
EPOST: kristin.siksje@innovasjon Norge.no

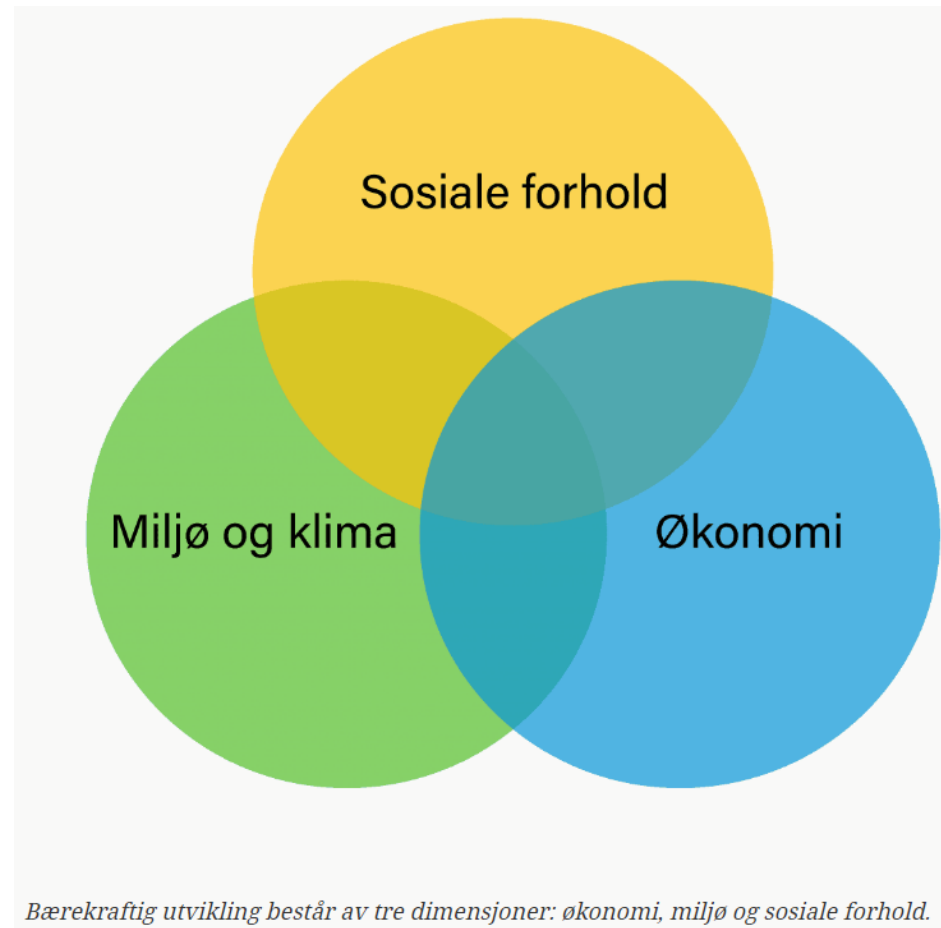
**Tilleggsnæring
Nord-Østerdalen**

Formålet er å legge til rette for **langsiktig** og **lønnsom** verdiskaping, samt bidra til **sysselsetting**, **bosetting** og variert landbruk i alle deler av landet med utgangspunkt i landbrukets **ressurser** generelt og landbrukseiendommen spesielt.

IBU-forskriften

Bærekraftig omlegging til løsdrift

- Økonomi/ lønnsomhet
- Klima/ miljø
- Sosiale forhold: bondens arbeidsmiljø og dyras velferd

Hva er tradisjonelt landbruk?

- Primærproduksjonene innenfor **husdyrbruk, jord- og hagebruk**
- Produksjoner omfattet av **jordbruksavtalen** og/eller **markedsreguleringen**

Tilskudd til tradisjonelt landbruk

- Hvem kan få tilskudd?
 - **Hovedregel: Eier av landbrukseiendom. (Unntak ved generasjonsskifte)**
- Hva kan jeg få tilskudd til?
 - **Faste anlegg og tilhørende produksjonsutstyr av varig karakter**

- ✓ **Driftsbygning (fjøs)**
- ✓ **Potetlager**
- ✓ **Korntørke**
- ✓ **Fastmontert vanningsanlegg**
- ✓ **Gjødsellager**

IKKE:

- **Lett omsettelig produksjonsutstyr**
- **Traktor**
- **Henger**
- **Vanningsvogn**
- **Verksted**
- **Utleiebygg**

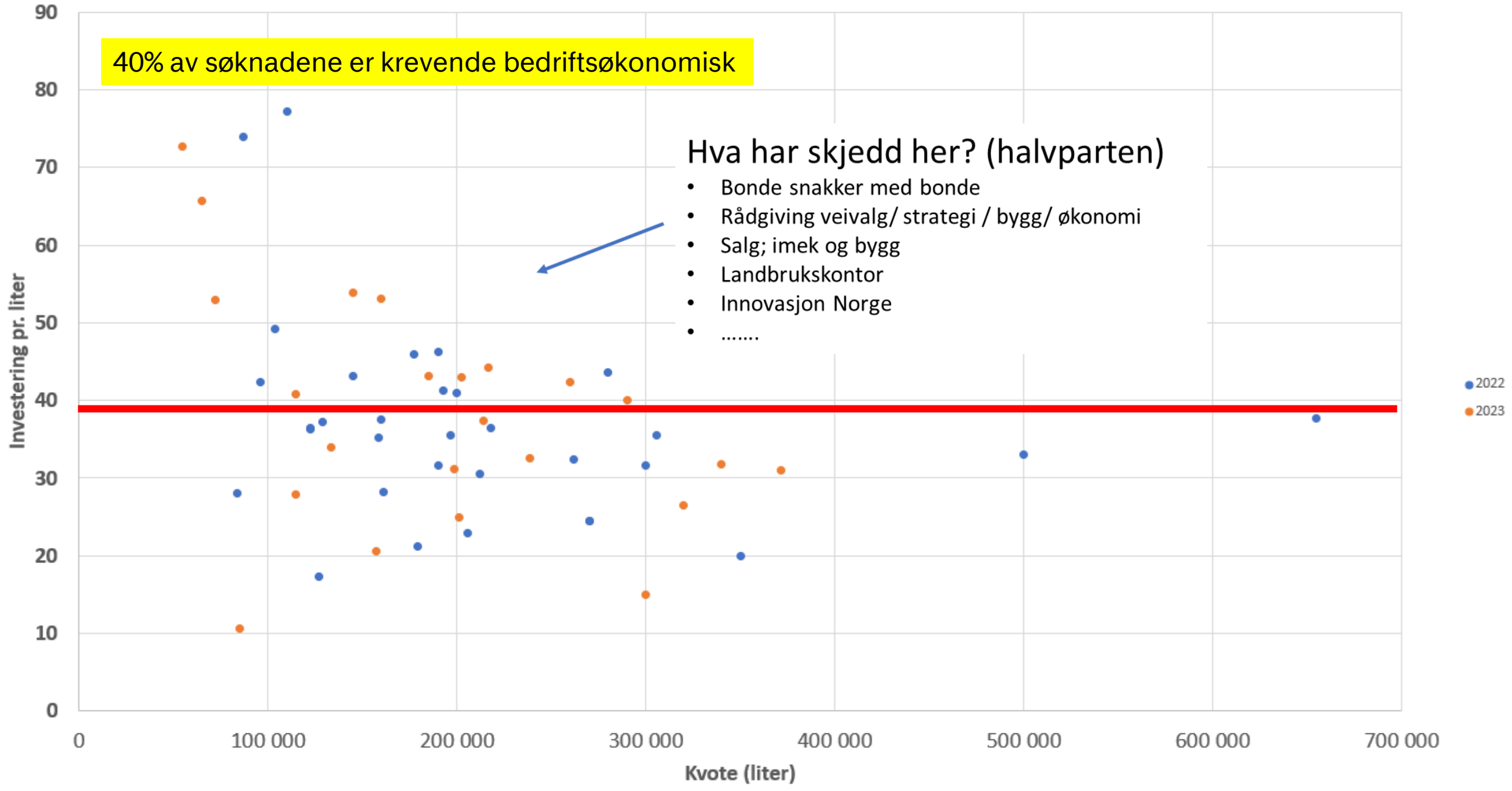
Prioriteringer for produksjon i Innlandet 2024

- Regionale prioriteringer :
 1. **Melkeproduksjon.** Med særlig vekt på ombygging til løsdrift for små og mellomstore bruk inntil 30 årskyr
 2. Ammeku, sau og geit, nødvendig oppgraderinger skal prioriteres foran kapasitetsutvidelser
 3. All økologisk produksjon forutsatt marked
 4. Varige investeringer innen grønnsaker, frukt og bær
 5. Lager og tørkeanlegg til korn
 6. Kraftfôrkrevende produksjoner (dyrevelferdsprosjekter prioriteres)
- Særskilte områder regional prioritering; Engerdal, Trysil og Valdres-kommunene.
«Når prosjektene ellers er like skal prosjekter fra disse kommunene prioriteres»
- ***Ingen søknadsfrist – løpende behandling av søknader etter prioritet og dato.***

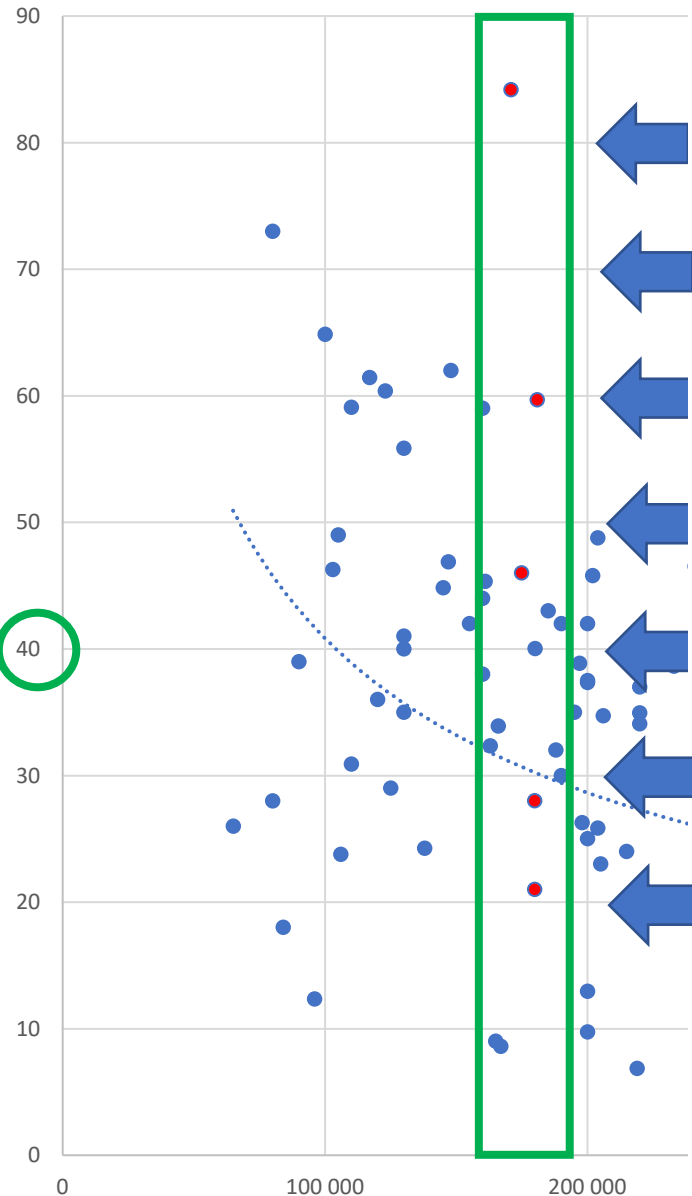
40% av søknadene er krevende bedriftsøkonomisk

Hva har skjedd her? (halvparten)

- Bonde snakker med bonde
- Rådgiving veivalg/ strategi / bygg/ økonomi
- Salg; imek og bygg
- Landbrukskontor
- Innovasjon Norge
-

Investering pr liter

IN Innlandet 2021 + 2022:

14,4 mill => IR= -0,2% (-3,4%)

Taper penger

12,6 mill => IR= 0,9% (-2,9%)

10,8 mill => IR= 2,0% (-2,3%)

Evig gjeldsslave

9 mill => IR= 3,1% (-1,4%)

7,2 mill => IR= 4,6% (-0,2%)

Tjener penger!

5,4 mill => IR= 7,2% (1,9%)

3,6 mill => IR= 17,3% (5,9%)

Forutsetninger

Kvote: 180 tonn

Årskyr: 26

Meierileveranse: 7 tonn pr. årsku

Kjøttinntekt: 3 000 kr pr. årsku

Dekningsbidrag: 1 450 000 kr

Faste kostnader: 750 000 kr

Driftsresultat før avskrivninger: 700 000 kr

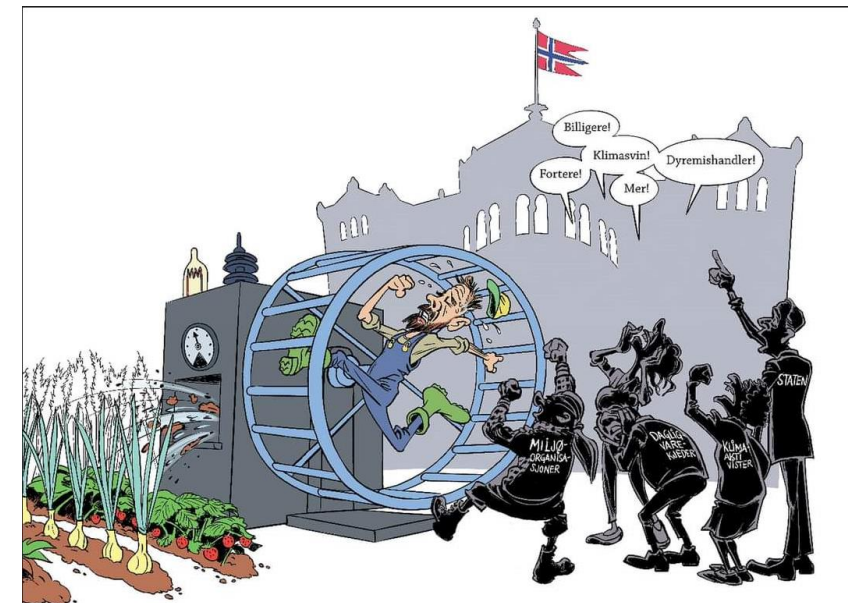
Arbeidsvederlag: 350 000 kr

Resultat: 350 000 kr

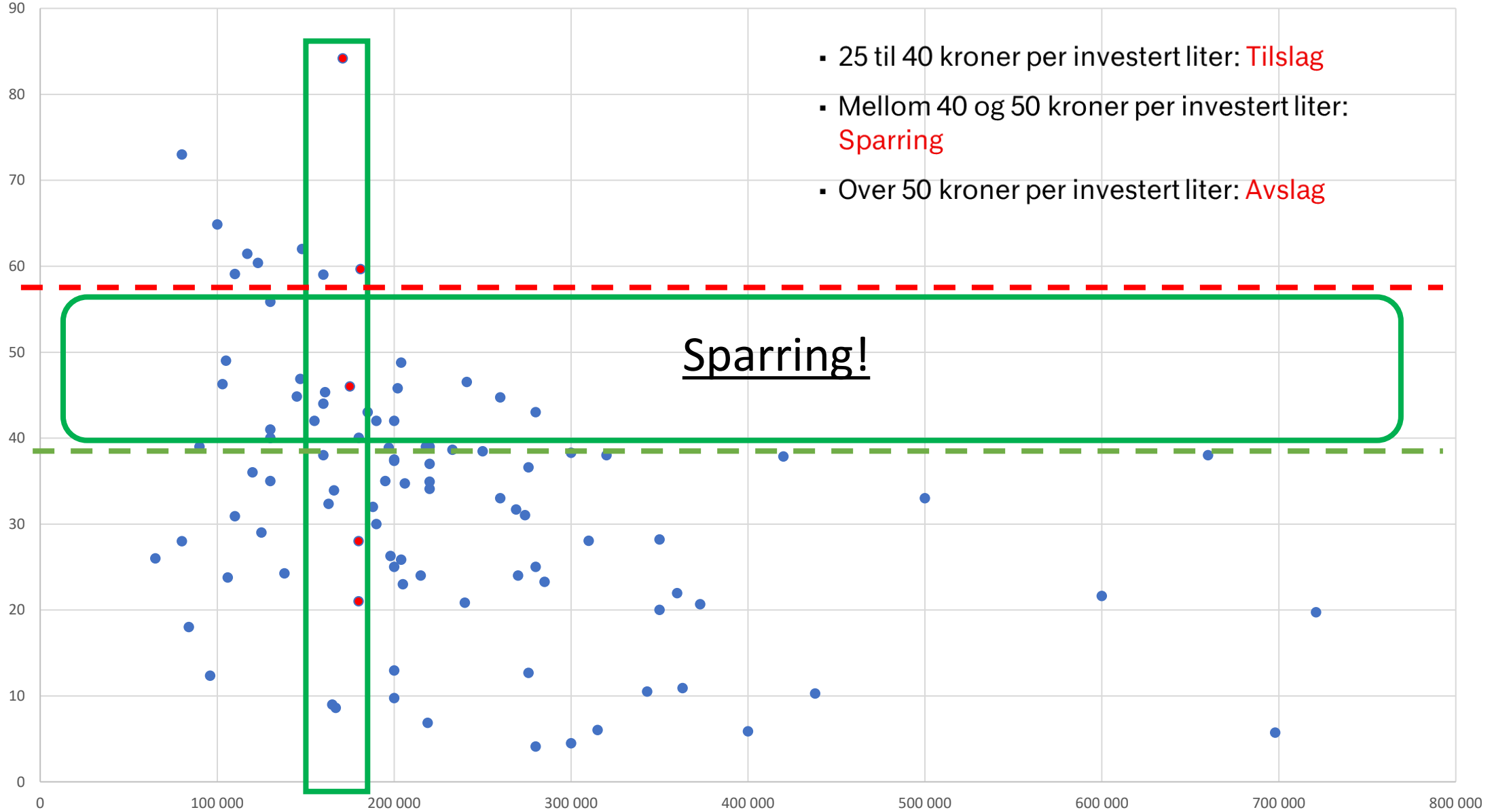
År 10: 50 % restverdi.

Investeringstilskudd: 30 %

Internrente før tilskudd i parentes ()

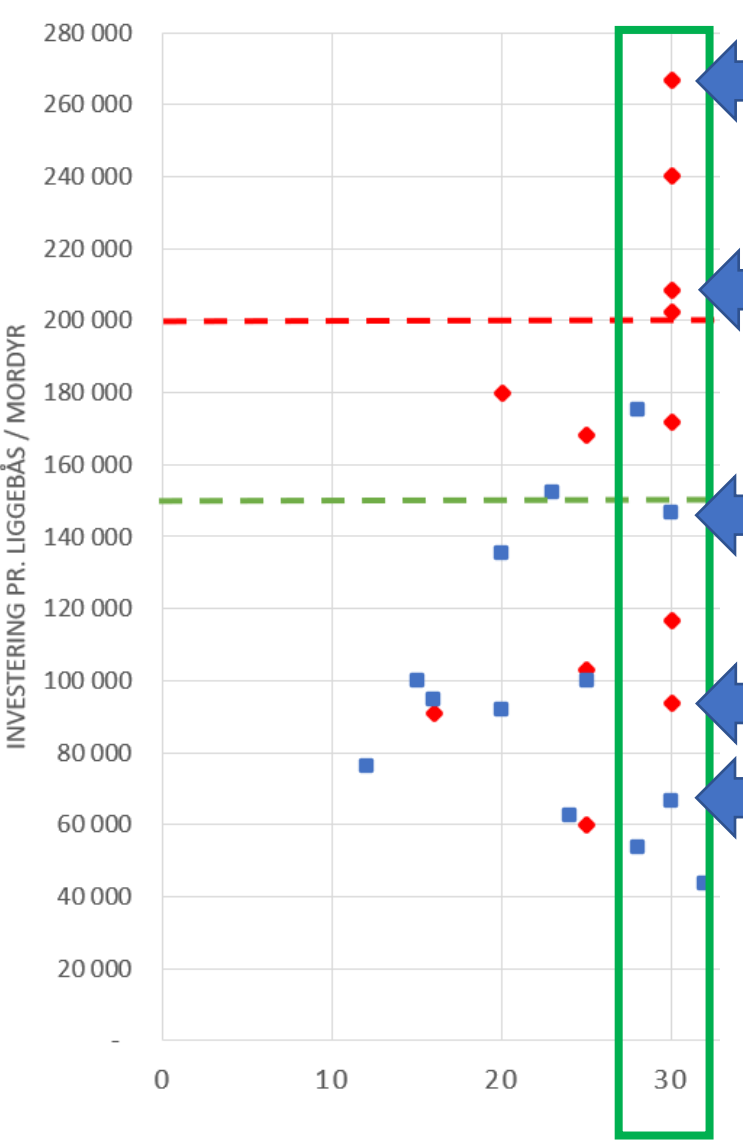
Søknader til IN Innlandet 2021 + 2022

Bruksstørrelse (mj kvote)

IN Innlandet 2022:

Dekningsbidrag pr. mordyr kr 25 000
 Faste kostnader = kr 300 000
 Driftsresultat før avskrivninger = kr 450 000
25 % investeringstilskudd
10 år, 50 % restverdi av nybygg
250 000 kr i arbeidsvederlag. (8 300 kr pr. dyr)
Internrente før 25 % tilskudd (!)

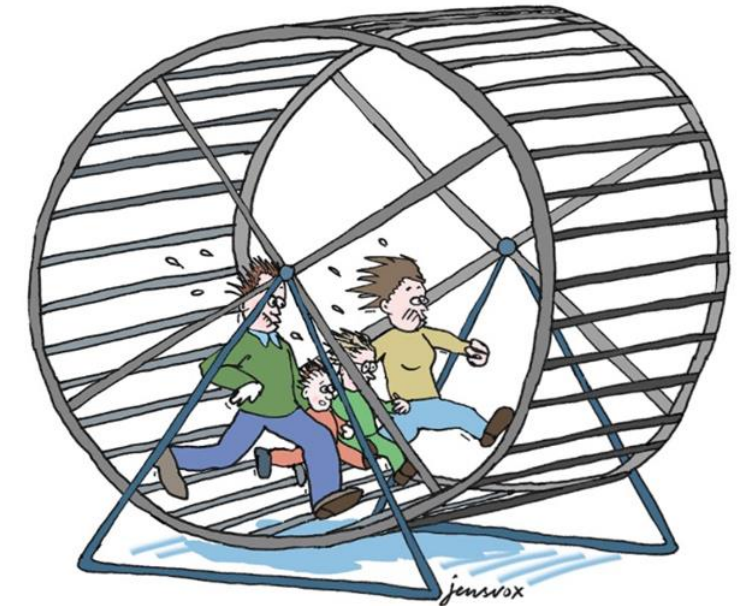

8 mill => IR= 0,0 % (-3,3%)
 6,3 mill => IR= 1,1% (-2,4%)
 4,35 mill => IR= 3,3% (-0,5%)
 2,7 mill => IR= 7,5% (3,1 %)
 1,95 mill => IR= 11,8% (6,6 %)

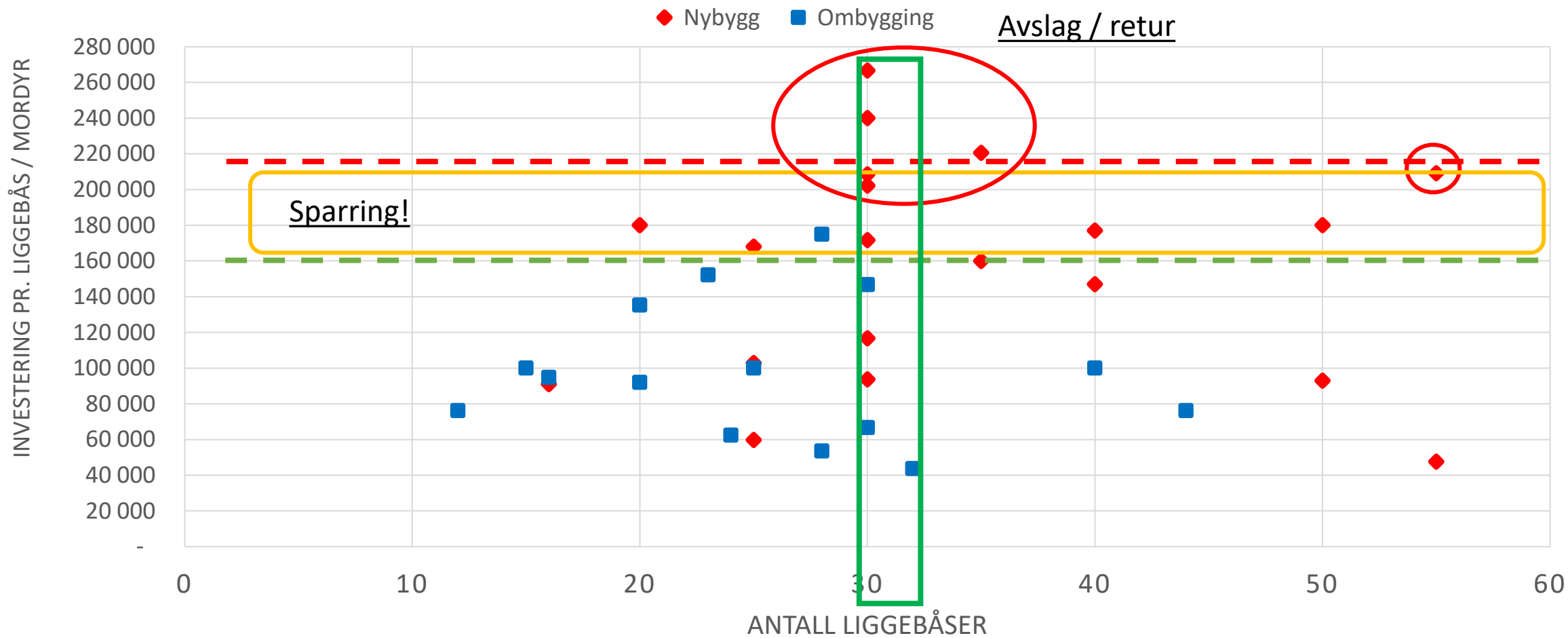
Evig gjeldsslave

Taper penger

Tjener penger!

BÅS TIL LØSDRIFT, OMBYGGING OG NYBYGG FOR AMMEKU I 2022 (INNLANDET)

Midler til ressursavklaring:

Formål:

Målet med ordninga er å bidra til avklaring om realisering av økonomisk berekraftige prosjekt, særleg for små og mellomstore bruk som må tilpasse seg løsdriftskravet.

Målgruppe:

Små og mellomstore bruk som står framfor større veivalg om investeringer innan tradisjonelt landbruk, særlig små og mellomstore bruk som må legge om til løsdrift.

Kva det kan søkjast støtte til:

- Ekstern bistand til å avklare brukarfamiliens ønsker for framtida, framtidsplanar eller «forretningside».
- Ekstern bistand til å kartleggje ressursar i form av kva personlege ressursar, areal- og kvoteressursar, økonomiske ressursar og materielle ressursar brukarfamilien og bruket rår over
- Ekstern bistand til å kartleggje investeringsomfanget bruket kan make for å sikre økonomisk berekraft for ulike driftsalternativ.
- Ekstern bistand til å kartleggje i kva grad eksisterande bygningsmasse kan nyttast, her under som grunnlag for evt. trinnvis utvikling og utbygging.

Kva er ekstern bistand

- Ekstern bistand er betalte rådgjevingstenester frå profesjonelle rådgjevarar innan områda «Kva det kan søkjast støtte til».

Sett rammer for prosjektet

- En foreløpig kostnadsramme gir **realisme og retning**
- Økt sannsynlighet for at prosjektet blir **lønnsomt – og gjennomført!**

Anbefalt foreløpig kostnadsgrense:
25–40 kroner investert per kvoteliter
-minus eksisterende gjeld

$150 \text{ t} * 25 = 3,8 \text{ mill} \Rightarrow 150\text{t} * 40 = 6 \text{ mill kr}$

Hvordan planlegger du finansieringen av prosjektet ditt?

- Tilskuddsordninger?
- Egenkapital?
- Salg?
- Bank?
- Samfinansiering
- Eksterne lønnsinntekter?

Likviditet – er du i stand til å betale regningene dine i alle deler av prosjektet?

Utvei ved uforutsette hendelser?

- **Investeringsstilskudd til produksjonsanlegg,** inntil 40 % støtte, maksimalt 3,5 MNOK
→ 2023: + **tretilskudd**, inntil kr 400 000
- **Bås til løsdrift små og mellomstore,** inntil 50% støtte, maksimalt 5 MNOK + tretilskudd, inntill TNOK 400.
- **Generasjonsskiftetilskudd,** mindre investeringer inntil 2 MNOK.
Til søkere under 35 år,
inntil 70 % støtte for kvinner og 50 % støtte til menn.

Det er mulig å søke selv om du ikke eier landbrukseiendommen:
Intensjonsavtale om kjøp av eiendommen innen 5 år, utbetaling
kan ikke skje før eierskiftet er gjennomført

- **Tilskudd til gjødsellager og lager av biorest og gjødselseparator**
For lager for husdyrgjødsel og biorest kan det gis tilskudd
inntil 25 % avgrenset til 250 000 kroner.
- For investeringer i felleslager/-anlegg er øvre grense for
tilskudd 200 000 kroner per landbrukseiendom som deltar i
felleslageret/-anlegget.

Lån

- Samfinansiering med lokale banker
- Ordinære lån
- Risikolån
- Søker å finne kombinasjoner som er gunstige for gårdbrukeren gjennom en pakke med tilskudd og lån
- Lik vurdering som bank

Lånene skal benyttes til å delfinansiere bedriftsøkonomisk lønnsom nyskaping, utvikling, etablering og omstilling.

Lånene benyttes i hovedsak til finansiering av driftstilbehør og bygninger

Vedlegg til søknad om tilskudd

- Næringsoppgave siste 2 år (alle saker)
- Selvangivelse siste 2 år for søker og evt. ektefelle/samboer (alle saker)
- Byggetekniske tegninger: plan, snitt og fasader (i alle byggeprosjekter som søker støtte)
- Innhentede tilbud fra leverandører som grunnlag for kostnadsoverslaget (i alle saker)
- Leieavtaler på jord og melkekvote (dersom søker ikke har tilstrekkelig med egneide ressurser)
- Driftsplan/budsjett med kommentarer (dersom kostnadsoverslag overstiger 2 mill. kroner kreves driftsplan)
- Låneintensjonsavtale (ved lån i annen bank). E-post fra bank med bekreftelse er tilstrekkelig.
- Verdivurdering av landbrukseiendommen (dersom det skal søkes om lån hos Innovasjon Norge)

Takk for meg

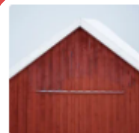

Besøk oss på www.innovasjon norge.no eller

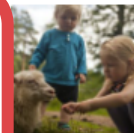
«Innovasjon Norge Innlandet»
for arrangement og kurs

Landbruk (innovasjon norge.no)

Tradisjonelt landbruk

Skal du investere i driftsbygning, kjøpe eiendom eller tilleggsareal? Kanskje trenger du å foreta mindre investeringer i forbindelse med generasjonsskifte på gården? Vi kan hjelpe deg med finansiering dersom du har et lønnsomt prosjekt.

Tilleggsnæring

Ønsker du å videreutvikle en tilleggsnæring på gården? Du kan søke om tilskudd og lån hos oss dersom du har et lønnsomt prosjekt.

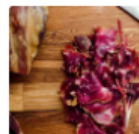
Bolig på gårdsbruk

Trenger du ny eller utbedret bolig på gården? Vi kan tilby lån til å gjennomføre investeringen.

Bionova - tilskudd til bioøkonomi og klimatiltak

Bionova er satsingen på bioøkonomi og klimatiltak for jord-, skog- og havbruksnæringene. Vi kan finansiere løsninger som bidrar til målet om et lavutslippssamfunn.

Vekstfinansiering

Er du tilbyder av lokalmat- og drikke, matopplevelser med lokal identitet, reiselivopplevelser, Inn på Tunet, driver med innlandsfiske - eller er du en aktør innen reinnæringen? Da har vi tjenester for deg.

Reindriftsbasert vekst og verdiskaping

Ønsker du å øke verdiskapingen i reinkjøttproduksjonen? Vi kan gi deg tilskudd til bedriftsutvikling og kompetanse- og markedsføringstiltak.

Bedriftsnettverk for landbruket

Har din bedrift behov for hjelp til å styrke samarbeidet med andre bedrifter, skape tillit, identifisere felles utfordringer og interesser? Da har vi tjenesten for deg.

Tilskudd til omdømmeaktiviteter for landbruket

Planlegger du å gjennomføre en omdømmeaktivitet knyttet til nye næringer innenfor landbruk? Les mer om mulighetene for støtte.

Kurs og kompetanse

Ønsker du å lære mer om hvordan du skaper verdier med utgangspunkt i landbruks- og reinbaserte næringer? Vi tilbyr et utvalg kurs og andre skreddersydde kompetansetiltak for deg og din bedrift.

Regionale prioriteringer for landbruksmidler

Hva som prioriteres kan variere mellom fylkene. Se de regionale retningslinjene for din region.